

Lääneranna valla eelarvestrateegia 2023-2026

2022

SISUKORD

Sissejuhatus.....	3
1.Kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks	4
2. Eelarvestrateegia 2023 – 2026	5
3. Investeerimis- ja finantseerimistegevus	8
4. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus	10

Sissejuhatus

Lääneranna valla eelarvestrateegia koostamisel on lähtunud Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFS) § 20-st. Eelarvestrateegia koostamine võimaldab pikemaajaliselt planeerida valla finantsvahendeid ning muudab kogu protsessi selgemaks. Samuti on strateegia aluseks järgnevate perioodide eelarvete koostamiseks.

Eelarvestrateegia koostatakse tekkepõhiselt. Tekkepõhise arvestusprintsipi korral kajastatakse kõiki majandustehinguid nende toimumise perioodis, sõltumata sellest, millal tehingu eest arveldatakse.

Lääneranna valla eelarvestrateegia on koostatud perioodiks 2023-2026. Eelarvestrateegia koostamise protsessile on avaldanud mõju 2020 aastal puhkenud COVID-19 viirus ja sellest tulenevad muudatused majanduses ning 2022 aasta energiahindade tõus.

Nii Lääneranna valla arengukava kui ka iga-aastane vallaeelarve ning eelarvestrateegia on omavahel seotud ja toetavad üksteist. Eelarvestrateegia sihtgruppideks on volikogu ja vallavalitsus, valla hallatavad asutused, auditioorganisatsioonid, krediidasutused, valitsusasutused, avalikkus jpt.

Vastavalt KOFS-ile jagatakse eelarvestrateegia järgmisteks osadeks: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus, likviidsete varade muutus ning nõuete ja kohustuste saldode muutus.

1. Kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks

Makromajandusliku keskkonna analüüs ja prognoos

(Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Pank)

Maailmamajanduse väljavaated on pandeemiajärgse kiire taastumise järel sel aastal selgelt nõrgenenud.

Kuni viimase ajani on Eesti majandusnäitajad olnud head – keskmise palga ja hõive kasv kiire, tarbimine ning tööstustoodang ja eksport tugev. Samas on kindlustunne nii Eestis kui ka kogu ELis sügisest alates stabiilselt nõrgenenud ja langenud tasemele, kus mõningane majanduslangus selle aasta teises pooles on paljudes riikides ilmselt vältimatu.

Ülikiire hinnatõus kiirendab küll palgakasvu, kuid elanike ostujõud väheneb 2022. aastal siiski oluliselt. See on Venemaa – Ukraina sõja hind. Tööturul sõda olulist tagasilööki siiski kaasa ei too – hõive kasvab 2022. aastal pea 3% ja edaspidi tagasihoidlikult, seoses põgenike tööturule jõudmisega. 11% palgakasv sellel aastal taandub 7% juurde järgmisel ja jääb edaspidi 4-5% juurde.

2023. aasta kevadel taandub inflatsioon ühekohaliseks ning aasta lõpus marginaalseks. See kehtib eeldusel, et kevadel pöörduvad energiahinnad langusesse nagu oodatakse tulevikutehingutes ja uusi üllatusi energiakandjate kättesaadavuses ei tule.

Investeeringud langevad 2022. aastal mulluse ühekordselt kõrge võrdlusbaasi tõttu, kuid neid pärsib ka ülikiire ehituse hinnatõus. Intressitõusu mõju investeeringutele saab loodetavasti olema tagasihoidlik ning surve energiatõhususe suurendamiseks toetab kapitalimahutust veel kaua. Eluasemeinvesteeringuid toetab lisaks eluasemevajadusele ka kinnisvara hinnatõus.

Eesti majandus aeglustub 2022. aasta teises pooles oluliselt. 2022. ja 2023. aasta keskmisena peaks SKP kasv jääma siiski kergelt positiivseks ning kiirenema 2024. aastal 3%ni.

Käesoleva aasta eelarvepositsioon on tugevalt mõjutatud Venemaa-Ukraina sõjast, eelarvepuudujääk ulatub 1 miljardi euronni ehk 2,7%ni SKPst. Maksutulude kasvu suurenemise põhjuseks on kiirest hinnakasvust tingitud tarbimismaksude ja palgakasvu ootuste tõttu suurenenud tööjõumaksude laekumine.

Kulude tase kasvab sõja mõjust ja kiiremast inflatsioonist tingituna kõikidel valitsussektori tasanditel. Suurim koormus lisakulude kandmisel jääb riigieelarvele, kuhu lisandub energiajulgeolekuga, kaitseinvesteeringutega ning põgenikega seotud kulused.

Majandusprognoosi põhinäitajad on toodud Tabelis 1.

Tabel 1. Majandusprognoosi põhinäitajad

Näitajad %	2021	2022	2023	2024	2025	2026
SKP reaalkasv	8,3	1,0	0,5	3,0	2,5	2,0

Inflatsioon	4,6	19,5	6,7	1,0	1,5	1,9
Tööpuudus	6,1	6,0	6,4	6,1	6,0	6,0
Palgakasv	6,8	11,0	7,4	5,0	4,6	4,5

Lääneranna valla sotsiaalmajandusliku keskkonna analüüs

Lääneranna vald kuulub Pärnu maakonna koosseisu ning 1. jaanuari 2022. aasta seisuga elab ühinenud vallas 5219 inimest (1. jaanuaril 2021 elas vallas 5237 inimest). Lääneranna vald moodustus nelja endise valla – Lihula, Koonga, Hanila ja Varbla ühinemise tulemusena. Lihula linn säilitas vallasisese linna staatuse.

Omavalitsuse tulubaasi üheks oluliseks allikaks on üksikisiku tulumaks. Seega on oluline jälgida elanike ja maksumaksjate arvu muutusi, mida iseloomustab Tabel 2.

Tabel 2. Lääneranna valla elanikud ja maksumaksjad

Aasta	Elanike arv	Muutus %	Maksumaksjate arv	Muutus %
2018	5494	-1,9	2367	3,3
2019	5438	-1,0	2445	3,3
2020	5281	-3,0	2378	-2,7
2021	5237	-0,8	2370	0
2022	5219	-0,3	2450	3,4

Valla elanike arv on 2018. aastast (valdade ühinemisest) vähenenud 275 inimese võrra. Maksumaksjate arv on olnud jaanuaris kõrgem ja järgnevatel kuudel püsinud 2300 ja 2400 ringis.

2. Eelarvestrateegia 2023 – 2026

Lääneranna valla põhitegevuse tuludest suurima osa moodustab füüsilise üksikisiku tulumaks, mis strateegia perioodil on 48% põhitegevuse tuludest. Maksu- ja Tolliamet kannad kohalikele omavalitsusele 2020. aastast alates 11,93% füüsilise isiku maksustatavast tulust. Tulumaksu kasv on 2023. aastaks planeeritud 7%, strateegia järgmisteks aastateks 3 – 5,5% võrreldes iga eelmise aastaga.

Maamaksu tulu püsib strateegia aastatel muutumatuna. Maamaks on maa maksustamise hinnast lähtuv maks, mille arvutab Maksu- ja Tolliamet kohalikele omavalitsusest saadud andmete põhjal ning mis laekub täies mahus omavalitsusüksuse eelarvesse. Maamaksuäär on 0,1–2,5 protsenti maa maksustamise hinnast aastas. Lääneranna vallas rakendatakse maksimaalseid maa maksustamishinna määrasid.

Saadavad toetused tegevuskuludeks moodustavad strateegia perioodil 41% põhitegevuse tuludest.

Toetustest suurima osa moodustavad toetusfond ning tasandusfond, mille eesmärgiks on vähendada valla koormust kohaliku omavalitsuse seadusega pandud ülesannete täitmisel.

Toetusfondi ressursse kasutatakse vastavalt Vabariigi Valitsuse määrusega seatud eesmärkide täitmiseks.

Toetusfond koosneb järgmistest osadest:

- üldhariduskoolide pidamise toetus
- koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus
- erinevad sotsiaalvaldkonna toetused
- huvihariduse ja –tegevuse toetus
- rahvastikuregistri toimingute kulude hüvitis
- kohalike teede hoiu toetus

Tasandusfondi ja toetusfondi kasvu on planeeritud 5 - 7% võrreldes iga eelmise aastaga. Muud tegevustulude summad on planeeritud stabiilsena.

Perioodil 2023-2026 Lääneranna valla põhitegevuse tulud kasvavad stabiilselt. Maksutulud on võimalik hoida kasvavana, kui suudetakse hoida stabiilsena või kasvatada tööealise elanikkonna osakaalu ning jätkub palkade kasv.

Antud toetused ja majandamiskulud on planeeritud strateegia perioodil stabiilsete summadega. Kulude kasvud või lisategevuste kulud tuleb katta tegevuste sisemise ümberkorraldamise või efektiivsuse tõusu arvelt. Personalikulude kasv 2023. aastaks on planeeritud 13%, mis tuleneb miinimumpalkade tõusust (654 eurolt 725 eurole ja üldhariduskoolide õpetajatel 1412 eurolt 1749 eurole). Miinimumpalkade tõusud tingivad ka ülejäänud töötajate palgatõusu.

Laenukoormuse juures on oluline jälgida, et vallal oleks võimet tulevasi kohustusi täita. Põhitegevuse tulem peaks ära katma vähemalt laenude teenindamise kulud, põhiosa ja intress.

Valla koondatud eelarvestrateegia näitajad on toodud Tabelis 3.

Tabel 3. Lääneranna valla koondatud eelarvestrateegia

Lääneranna vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	8 243 760	8 846 757	9 141 800	9 379 200	9 697 200	10 028 300
Maksutulud	4 348 397	4 630 400	4 862 500	5 018 700	5 156 900	5 299 300
sh tulumaks	3 944 291	4 220 400	4 452 500	4 608 700	4 746 900	4 889 300
sh maamaks	403 467	409 000	409 000	409 000	409 000	409 000
sh muud maksutulud	639	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	299 559	405 995	400 000	400 000	400 000	400 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	3 426 895	3 645 362	3 714 300	3 795 500	3 975 300	4 164 000
sh tasandusfond	702 055	791 003	830 500	872 000	915 600	961 300
sh toetusfond	2 463 444	2 424 171	2 593 800	2 723 500	2 859 700	3 002 700
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	261 396	430 188	290 000	200 000	200 000	200 000

Muud tegevustulud	168 909	165 000	165 000	165 000	165 000	165 000
Põhitegevuse kulud kokku	7 281 476	7 960 305	8 551 000	8 457 000	8 565 000	8 675 400
Antavad toetused tegevuskuludeks	529 056	613 979	600 000	600 000	600 000	600 000
Muud tegevuskulud	6 752 420	7 346 326	7 951 000	7 857 000	7 965 000	8 075 400
sh personalikulud	4 403 702	4 666 790	5 300 000	5 406 000	5 514 000	5 624 400
sh majandamiskulud	2 345 966	2 636 952	2 600 000	2 400 000	2 400 000	2 400 000
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud	34 499	24 288	11 934	8 970	3 613	3 097
sh muud kulud	2 752	42 584	51 000	51 000	51 000	51 000
Põhitegevuse tulem	962 284	886 452	590 800	922 200	1 132 200	1 352 900
Investeeringustegevus kokku	-243 078	-606 066	-610 087	-4 335 900	-411 900	-491 900
Põhivara müük (+)	6 322	190 000	900 000	150 000	100 000	100 000
Põhivara soetus (-)	-797 446	-961 307	-4 232 627	-4 330 000	-330 000	-630 000
sh projektide omaosalus	57 013	-635 750	-1 695 187	-4 330 000	-330 000	-430 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	854 459	375 557	2 607 440	70 000	50 000	250 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-223 657	-163 416	-340 000	-140 000	-100 000	-100 000
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0	500 000			
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-35 000	0				
Tagasilaekuvad laenud (+)	0	0				
Antavad laenud (-)	0	0				
Finantstulud (+)	33	100	100	100	100	100
Finantskulud (-)	-47 789	-47 000	-45 000	-86 000	-132 000	-112 000
Eelarve tulem	719 206	280 386	-19 287	-3 413 700	720 300	861 000
Finantseerimistegevus	455 456	-405 000	-565 350	3 463 600	-714 000	-680 000
Kohustiste võtmine (+)	800 000	0		4 000 000		
Kohustiste tasumine (-)	-344 544	-405 000	-565 350	-536 400	-714 000	-680 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	1 983 574	-288 414	-1 920 837	49 900	6 300	181 000
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	808 912	-163 800	-1 336 200	0	0	0
sh nõuete muutus (- suurenemine/ + vähenemine)						
sh kohustiste muutus (+ suurenemine/ - vähenemine)		-163 800	-1 336 200			
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	2 279 449	1 991 035	70 198	120 098	126 398	307 398
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	6 430 658	5 861 858	3 928 169	7 382 799	6 665 186	5 982 089
sh üle 1 a perioodiga mittekatkestatav kasutusrent (konto 913100), sihtfinantseerimise kohustised (konto 253550), saadud ettemaksud (kontogrupp 2038)	1 547 819	1 384 019	15 680	6 710	3 097	0
sh kohustised, mille võrra võib ületada netovõlakooormuse piirmäära	0	0				

Netovõlakoormus (eurodes)	4 151 209	3 870 823	3 857 971	7 262 701	6 538 788	5 674 691
Netovõlakoormus (%)	50,4%	43,8%	42,2%	77,4%	67,4%	56,6%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	8 243 760	8 846 757	7 313 440	9 311 700	9 697 200	10 028 300
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	100,0%	100,0%	80,0%	99,3%	100,0%	100,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	4 092 551	4 975 934	3 455 469	2 048 999	3 158 412	4 353 609

3. Investeerimis- ja finantseerimistegevus

KOFS-i kohaselt on eelarvestrateegias investeerimistegevus majandusliku sisu järgi liigendatud järgmiselt: põhivara soetus ja müük, finantsvarade soetus ja müük, saadav ja antav sihtfinantseerimine põhivara soetuseks, finantstulud ja –kulud.

Lääneranna valla investeerimistegevuse kuludest strateegia perioodil moodustavad olulise osa kulud kultuuri ja haridusse.

Haridus- ja Teadusministeeriumiga juulis 2021 sõlmitud riigieelarvelise toetuse kasutamise lepinguga Lihula õppetaristu ehitamiseks eraldatud vahenditest 2022. aastal plaanitakse kasutada 163800.-. Ülejäänud osa toetusest planeeritakse kasutada 2023. aastal. Koostatud eskiisprojektide kohaselt on 2023. aastaks planeeritud alustada Virtsu ja Lõpe multifunktsionaalsete keskuste väljaarendamist, kuhu koonduvad kool, lasteaed, raamatukogu, kultuuritegevus ja elanikkonnale vajaminevad teenused.

Iga-aastaselt jätkatakse investeerimist kohalikesse teedesse ning kergliiklus- ja kõnniteedesse vähemalt 300 tuhande euro ulatuses.

Jätkatakse Lääneranna Muuseumid koosseisu kuuluva Lihula mõisa peahoone arendamist ja renoveerimist, Lihula mõisa viinaaida rekonstrueerimist, et tagada hoonete säilimine, laiendada muuseumi väljapanekut, laiendada tegevusi ja suurendada seeläbi külastajate arvu. Vatla mõisas on planeeritud teostada maja esifassaadi parandustööd, mis tagavad hoone säilimine ja vastupanuvõime ilmastikuoludele.

Planeeritud on Virtsu aleviku vee- ja kanalisatsioonitrasside arendamine ning rekonstrueerimine.

Ridadel põhivara soetuseks saadav ja antav sihtfinantseerimine kajastuvad ka hajaasustuse programmi summad koos vallapoolse toetusega.

Lääneranna valla investeerimistegevust iseloomustavad Tabel 4 ja Tabel 5.

Tabel 4. Lääneranna valla põhivara soetus valdkondade lõikes 2022 - 2026

Valdkonnad	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
04 Majandus	460 000	330 000	330 000	330 000	330 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	460 000	330 000	330 000	330 000	330 000
05 Keskkonnakaitse	0	0	0	0	300 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					200 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					100 000
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	295 757	966 427	0	0	0

sh toetuse arvelt	161 757	652 240			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	134 000	314 187			
09 Haridus	205 550	2 936 200	4 000 000	0	0
sh toetuse arvelt	163 800	1 885 200			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	41 750	1 051 000	4 000 000		
KÕIK KOKKU	961 307	4 232 627	4 330 000	330 000	630 000
sh toetuse arvelt	325 557	2 537 440	0	0	200 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	635 750	1 695 187	4 330 000	330 000	430 000

Tabel 5. Lääneranna valla põhivara soetus suuremate objektide lõikes 2022 - 2026

Objektid	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Valla teede ehitus	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000
Lihula mõisa peahoone esifassaadi restaureerimine	0	189 927	0	0	0
sh toetuse arvelt		148 498			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		41 429			
Lihula mõisa viinaaida renoveerimine	0	635 000	0	0	0
sh toetuse arvelt		480 000			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		155 000			
Lihula mõisa baltisaksa kultuuriloo ekspositsioon	215 757	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	161 757				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	54 000				
Vatla mõisa remont	0	35 000	0	0	0
sh toetuse arvelt		23 742			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		11 258			
EAÖK Lihula kiriku varemete konserveerimine	60 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	60 000				
Koonga külas Ühistöö kinnistule ligipääsutee ja kommunikatsioonidega liitumisega seotud taristu väljaehitamine	100 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	100 000				
Virtsu kalasadama arendamine	30 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	30 000				

Lihula Gümnaasiumi juurdeehitus	163 800	2 836 200	4 000 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	163 800	1 885 200			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		951 000	4 000 000		
Virtsu aleviku vee- ja kanalisatsioonitrasside arendamine ja rekonstrueerimine	0	200 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		200 000			
Virtsu Kooli remont		100 000			
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		100 000			
Lõpe Klubi remont	0	100 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		100 000			
Valla jäätmejaama arendus	0	0	0	0	300 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					200 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					100 000

Valla laenukohustuste jääk 2022. a lõpuks on 4,5 miljonit eurot. Strateegia perioodil on investeringute omaosaluste katteks vajadus võtta laenu 4 miljonit eurot. Igal aastal lõpeb 1-2 laenulepingut. Strateegiaperioodi lõpuks on laenukohustuste jääk 5,9 miljonit eurot. Valla kohustuste võtmine ja tasumine on toodud Tabelis 6.

Tabel 6. Lääneranna valla finantseerimistegevus 2020 - 2025

Lääneranna vald	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Finantseerimistegevus	455 456	-405 000	-565 350	3 463 600	-714 000	-680 000
Kohustuste võtmine (+)	800 000			4 000 000		
Kohustuste tasumine (-)	-344 544	-405 000	-565 350	-536 400	-714 000	-680 000

4. Arvestusüksuse põhitegevuse tuleml ja netovõlakoormus

Valla finantsvõimekust iseloomustab Tabel 7.

Tabel 7. Lääneranna valla arvestusüksuse põhitegevuse tuleml ja netovõlakoormus 2021 – 2026

Lääneranna vald (konsolideeritud)	2021 täitmine	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	8 382 638	8 953 757	9 263 800	9 493 200	9 810 200	10 141 300
Põhitegevuse kulud kokku	7 376 354	8 029 205	8 640 000	8 541 000	8 648 000	8 758 400
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>	34 499	24 288	11 934	8 970	3 613	3 097

Põhitegevustulem	1 006 284	924 552	623 800	952 200	1 162 200	1 382 900
Investeeringustegevus kokku	-130 945	-606 066	-610 087	-4 335 900	-411 900	-491 900
Eelarve tulem	875 339	318 486	13 713	-3 383 700	750 300	891 000
Finantseerimistegevus	416 504	-418 800	-578 350	3 451 100	-726 500	-692 500
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	1 988 839	-284 414	-1 917 837	52 400	8 800	183 500
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	696 996	-184 100	-1 353 200	-15 000	-15 000	-15 000
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	2 288 516	2 004 102	86 265	138 665	147 465	330 965
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	6 544 169	5 961 569	4 014 880	7 457 010	6 726 897	6 031 300
sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (eurodes)	4 255 653	3 957 467	3 928 615	7 318 345	6 579 432	5 700 335
Netovõlakoormus (%)	50,8%	44,2%	42,4%	77,1%	67,1%	56,2%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	8 382 638	8 953 757	7 411 040	9 493 200	9 810 200	10 141 300
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	100,0%	100,0%	80,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	4 126 985	4 996 290	3 482 425	2 174 855	3 230 768	4 440 965